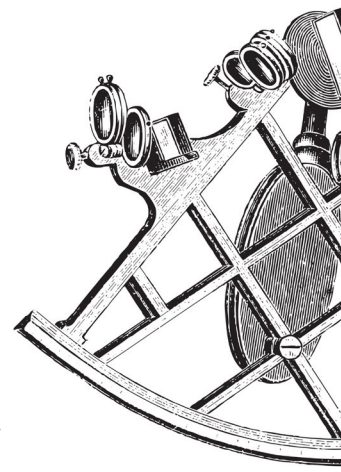

NAUKA POD LUPĄ

„Oświecenie w Szkocji – połączenie umysłów, idei i publikacji w drugiej połowie XVIII wieku”

Oświecenie w Szkocji było kluczowym momentem naszej historii, który zmienił sposób, w jaki dziś żyjemy. To ruch filozoficzny i intelektualny napędzany odkryciami i badaniami, które zmieniły naukowy krajobraz. Obejmuje on postępy w medycynie, inżynierii i geologii.

Nazwiska osób zaangażowanych w ten proces pozostały w naszej pamięci, ale na czyich barkach opierali się oni w dążeniu do innowacji i co pozostawili po sobie? Głębsza analiza ujawnia historię ukształtowaną przez kolonializm, niewolnictwo i społeczny ucisk.

Nauka pod lupą bada wpływ epoki oświecenia przez pryzmat ówczesnych instrumentów naukowych – docenia gwałtowny rozwój odkryć i innowacji, a jednocześnie interpretuje historie tych, którzy byli przez to wyzyskiwani.

Centralnym punktem tej wystawy jest *The Great Instauration (2026)*, nowa instalacja artystki Gayle Chong Kwan, która łączy instrumenty naukowe z historiami ucisku, wyzysku oraz zniewolonych ludzi stojących za niektórymi odkryciami naukowymi epoki szkockiego oświecenia.

Wejść do Wielkiej Galerii, przyjrzyj się wybranym narzędziom, które napędzały ten okres odkryć, i dowiedz się, w jaki sposób poszerzają one naszą wiedzę o otaczającym nas świecie.

The Great Instauration – wprowadzenie

The Great Instauration (2026) to instalacja, która bada postęp w rozwoju wiedzy, medycyny i nauki w okresie oświecenia. Uznaje te osiągnięcia, jednocześnie prosząc nas o stawienie czoła bardziej skomplikowanym i niepokojącym historiom, które za nimi stoją.

Oświecenie to okres, w którym rozwinęło się wiele idei. Historycznie postrzegano je jako kluczowy ruch w historii Szkocji, jednak był to także czas ucisku i wyzysku. Te struktury władzy nadal wpływają na naukę.

Gayle Chong Kwan stworzyła instalację artystyczną, która łączy współczesną rzeźbę oraz refleksje na temat dziedzictwa kulturowego nauki.

Tytuł prac Chong Kwan nawiązuje do przełomowego traktatu Francisa Bacona z 1620 roku poświęconego metodom naukowym, w którym autor wzywał do przyjęcia nowego podejścia do wiedzy i zmiany sposobu, w jaki ludzie postrzegają świat. Instalacja ta stanowi nową interpretację tego wezwania, mającą na celu przywrócenie i odświeżenie spojrzenia na złożoną i mniej znaną historię nauki.

Chong Kwan zgłębiła historię oświecenia i ówczesną wiedzę naukową, wykorzystując je do ponownego przemyślenia naukowych narracji i zrewidowania tego, kogo będziemy pamiętać. Skupiła się na złożonych powiązaniach historycznych Szkocji ze zniewoloną ludnością. Temat ten łączy się z botanicznymi korzeniami medycyny, Uniwersytetem w Edynburgu, szpitalami oraz początkami geologii.

Artystkę interesowało to, w jaki sposób naukowe instrumenty przynoszą zrozumienie i pozwalają poszerzać wiedzę. Jednak wiedza ta dostarcza tylko częściowych, zawężonych perspektyw, które sprawiają, że inne rzeczywistości stają się niewidoczne i wyciszone.

Ta instalacja artystyczna bierze pod lupę ukryte historie.

The Great Instauration

W swojej pracy *The Great Instauration (2026)* **Gayle Chong Kwan** analizuje naukę jako proces zakorzeniony w kulturze, kształtowany przez historię społeczną, relacje władzy oraz zaniechania. Prowadząc badania w muzeach i zbiorach naukowych w Edynburgu i Londynie, Chong Kwan czerpała inspirację z obiektów i narracji związanych z metodami naukowymi, oświeceniem, botanicznymi korzeniami medycyny oraz powiązaniem Szkocji z niewolnictwem. Tytuł jej pracy nawiązuje do siedemnastowiecznego tekstu Francisa Bacona, będącego fundamentem metody naukowej. Jednak jak sama podkreśla, „tym razem jest to współczesne wezwanie do przywrócenia i odświeżenia sposobów patrzenia na złożoną historię nauki”.

Chong Kwan skupiła się na tym, jak naukowe instrumenty pomagają w zrozumieniu różnych zjawisk, ale jednocześnie tworzą wybiórcze i specyficzne spojrzenie poprzez cięcie, suszenie, spłaszczanie, rozdzielanie i mierzenie, czyli czynności, które mogą zakrywać, zatajać, unieruchamiać i uciszać. W swojej nowej pracy bada złożone historie związane z teodolitem, mikroskopem, termometrem, zegarem, chronometrem i teleskopem, wykorzystując wielkoformatowe rzeźbiarskie elementy oraz warstwy zadrukowanej tkaniny inspirowane badaniami geologicznymi Jamesa Huttona w Edynburgu. Jej praca to kolaż archiwalnych materiałów, inspirowany formami z mikroskopowych szkiełek, naukowymi obrazami i ilustracjami medycznymi – przypominającymi spłaszczone i pocięte preparaty – na które nałożyła malowane wzory jako akt oporu.

Dr Gayle Chong Kwan to wielokrotnie nagradzana brytyjska artystka (urodzona w Edynburgu, o szkockich i chińsko-maurytyjskich korzeniach), która działa na arenie międzynarodowej, łącząc badania historyczne, materiałowe i archiwalne z praktyką artystyczną. Jej twórczość znana jest z surrealistycznych i fantastycznych zestawień naturalnych form, warstw, archiwów, artefaktów, żywności i odpadów. Tworzy wielkoformatowe instalacje, materiały wideo, materiały rzeczywistości rozszerzonej, performance'y i wydarzenia rytualne, które zgłębiają złożoną, zmysłową i nieuznaną historię, kontrowersyjny charakter budowania zbiorów oraz degradację ekologiczną.